

Læringsmiljøhåndbok
for studenter
ved Universitetet i Bergen

Læringsmiljøhåndbok for studenter ved Universitetet i Bergen

Januar 2011

UNIVERSITETET I BERGEN

Læringsmiljøutvalget oppnevnte høsten 2004 en arbeidsgruppe som utarbeidet en håndbok for studentene om det fysiske og psykososiale læringsmiljøet. Håndboken ble godkjent av Universitetsstyret 24. november 2005. Læringsmiljøhåndboken har blitt revidert høsten 2010 og forslaget til revidert håndbok ble lagt fram og vedtatt i Universitetsstyret 28. oktober 2010.

Innhold

1 Innledning	5
1.1 Forord	5
1.2 Introduksjon	6
2 Mål for læringsmiljøet ved UiB	6
2.1 Strategisk plan for Universitetet i Bergen	6
2.2 Handlingsplan for læringsmiljø	7
2.3 Handlingsplan for studenter med funksjonsnedsettelse	7
2.4 Handlingsplan for helse, miljø og sikkerhet 2009–2011	7
3 Definisjoner	7
3.1 Organisatorisk læringsmiljø	7
3.2 Fysisk læringsmiljø	7
3.3 Psykososialt læringsmiljø	8
3.4 Student	8
3.5 Avvik	8
4 Organisering	8
4.1 Ansvar og oppgaver	8
4.2 Studentenes tillitsmannsapparat	10
4.3 Læringsmiljøutvalget	10
4.4 Velferdstinget	11
4.5 Samordning av læringsmiljøarbeidet med andre virksomheter	12
5 Fysisk læringsmiljø	12
5.1 Krav	12
5.2 Virkemidler	12
6 Psykososialt læringsmiljø	13
6.1 Etske retningslinjer og seksuell trakassering	13
6.2 Likestilling	13
7 Institusjoner, råd og tjenestetilbud ved UiB	14
7.1 Serviceerklæring	14
7.2 Studieveiledning på fakultetenes informasjonsentre	14
7.3 Informasjonssenteret ved Studieadministrativ avdeling	14
7.4 Rådet for studenter med funksjonsnedsettelse	15
7.5 Den sentrale klagenemnd ved UiB	16
7.6 Studentsamskipnaden i Bergen	16
7.7 Studentprestene	17
7.8 Jussformidlingen	17

8 Retningslinjer og rutiner ved UiB	17
8.1 Kartlegging av læringsmiljø	17
8.2 Hovedmottak av nye studenter	18
8.3 Løsning av enkeltsaker.	18
8.4 Retningslinjer for melding om avvik, ulykker og nestenulykker	19
8.5 Beredskapsplaner for UiB-studenter	20
9 Erstatning og forsikring	20
9.1 Erstatningsordninger for studenter.	20
9.2 Forsikringsordninger for studenter	21
10 Regelverk	21
10.1 Lov om universiteter og høyskoler	21
10.2 Arbeidsmiljøloven	22
10.3 Andre aktuelle lover.	23
11 Vedlikehold og utvikling av læringsmiljøhåndboken	23
11.1 Formål	23
11.2 Ansvar	23

Innhold

Studieadministrativ avdeling, UiB

Produksjon

Kommunikasjonsavdelingen, UiB

Forsidefoto

Hanne Kjersti Hagen

1 Innledning

1.1 Forord

Et godt læringsmiljø er viktig i studiehverdagen og svært sentralt for studiekvaliteten. Høy kvalitet i utdanningen er blant annet avhengig av et læringsmiljø der det blir lagt vekt på oppdatert kunnskap og vilje til pedagogisk kvalitet. Universitetsstyret har det overordnede ansvar for studentenes læringsmiljø, og Læringsmiljøutvalget er styrets rådgivende organ. Studentene selv står også sentralt i utformingen av eget læringsmiljø. Hver student kan bidra til et bedre læringsmiljø, og vi håper at denne håndboken kan være et nyttig verktøy både for studenter og ansatte. Sammen kan vi gjøre UiB til et godt sted å være og lære.

Sigmund Grønmo

rektor

1.2 Introduksjon

Etter innføringen av Kvalitetsreformen høsten 2003, har læringsmiljø stått i fokus. Lov om universiteter og høyskoler § 4-3 understreker viktigheten av et godt studiemiljø. Loven setter vilkårene for arbeidet med læringsmiljø ved Universitetet i Bergen. Læringsmiljøutvalget (LMU) er oppnevnt av Universitetsstyret for å bidra til at bestemmelsene om læringsmiljø blir ivarettatt.

Vi har valgt å definere begrepet «læringsmiljø» som de samlede fysiske, psykososiale og organisatoriske forhold som tilrettelegger for den enkeltes studiesituasjon. Problemstillinger knyttet til faglig-pedagogiske forhold og som vedrører kvaliteten på selve undervisningen omfattes med dette ikke av vår definisjon.

Det systematiske HMS-arbeidet ved UiB er beskrevet i HMS-håndboken, og angår både studenter og ansatte. Læringsmiljøhåndboken tar for seg læringsmiljøet, men henviser til HMS-håndboken på enkelte områder.

2 Mål for læringsmiljøet ved UiB

Ved UiB er det utarbeidet måldokumenter hvis innhold omfatter ansatte og studenter. Disse inkluderer så vel arbeidsmiljøet som krav til læringsmiljøet, jfr. Lov om universiteter og høyskoler, § 4-3

Det akademiske kollegium fastsatte 25.04.96 at «Arbeidsmiljøet ved UiB skal:

- fremme kreativitet, læring, arbeidsevne, helse og trivsel
- være slik at medarbeidere og studenter ikke utvikler arbeidsrelatert sykdom eller rammes av arbeidsulykker
- være inkluderende også for medarbeidere og studenter som utvikler helsesvikt og redusert arbeidsevne
- være slik at alle medarbeidere og studenter blir behandlet med respekt, vist omsorg og gitt ansvar. Ulike former for maktmisbruk skal ikke tolereres.»

En rekke handlingsplaner er også utarbeidet for å fremme disse ambisjonene.

2.1 Strategisk plan for Universitetet i Bergen

Den strategiske planen er et langsiktig dokument gjeldende for perioden 2011–2015 og ment som et styringsverktøy for Universitetsstyret og universitetsledelsen. Planen legger fram overordnede målsetninger, verdigrunnlag og prioriteringer for alle UiBs virkeområder og omfatter også læringsmiljøet.

Fakultetene og avdelingene utarbeider også langsiktige planer som brukes som arbeidsdokumenter for deres virksomhet. Disse planene rulleres jevnlig, og har et kortere tidsperspektiv enn universitetets strategiske plan.

2.2 Handlingsplan for læringsmiljø

Læringsmiljøutvalget utarbeidet i 2010 forslag til en egen *Handlingsplan for styrking av læringsmiljøet 2011-2013*. Handlingsplanen ble vedtatt av Universitetsstyret den 28. oktober 2010. Handlingsplanen inneholder blant annet planer for det fysiske, det psykososiale, og det organisatoriske læringsmiljøet på universitetet.

2.3 Handlingsplan for studenter med funksjonsnedsettelse

Handlingsplan for studenter med funksjonsnedsettelse 2007-2011 har en overordnet målsetning om at flest mulig studenter inkluderes i ordinære løsninger med minst mulig behov for individuell tilpassing (universell utforming), samtidig som det skal være rom for individuelt tilpassede løsninger. Planen inneholder blant annet tidsskjema for når ulike tiltak skal være gjennomført og hvem som har ansvaret for gjennomføringen.

2.4 Handlingsplan for helse, miljø og sikkerhet 2009–2011

Handlingsplanen har som formål å beskrive UiBs overordnede mål innenfor helse, miljø og sikkerhet (HMS). Dette blir gjort ved å definere resultatmål innenfor 4 satsningsområder: Psykososialt arbeidsmiljø, Ytre miljø og miljøledelse, Helse og bygg og Risikofyllt arbeidsmiljø.

Hvert område har definerte resultatmål, som skal realiseres gjennom konkrete tiltak:

- sentralt i regi av enhetene med særskilt oppfølgingsansvar
- lokalt; alle enheter (fakultet, avdelinger, institutt, sentre) gjennom lokale handlingsplaner
- i ulike former for samspill mellom enheter og nivåer

3 Definisjoner

3.1 Organisatorisk læringsmiljø

Organisatorisk læringsmiljø handler om systemforhold som for eksempel tilrettelegging, fordeling og ledelse av arbeid. Informasjonsflyten til studentene og tilbakemeldinger er et sentralt punkt. Helse, miljø og sikkerhet er et linjelederansvar. Se ellers kapittel 4.

3.2 Fysisk læringsmiljø

Med fysisk læringsmiljø menes her de fysiske omgivelser og belastninger i undervisningssituasjonen som kan påvirke den enkelte students evne og mulighet til læring. Se ellers kapittel 5.

3.3 Psykososialt læringsmiljø

Psykososialt læringsmiljø omfatter psykologiske og sosiale faktorer som har konsekvenser for trivsel, helse og yteevne på studiestedet. Dette inkluderer blant annet mellommenneskelig samspill og trygghet mot psykiske skadevirkninger. Sosialt miljø, kultur og velferd bidrar til å fremme det psykososiale læringsmiljøet. Se ellers kapittel 6.

3.4 Student

Med begrepet student er det naturlig å ta utgangspunkt i personer som er tatt opp til UiB i henhold til gjeldende opptaksreglement. En student har gyldig studierett, har betalt semesteravgift og registrert seg. Studenter ved UiB som deltar på studierelatert utvekslingsopphold i utlandet betraktes som ordinær student før og etter oppholdet, ellers regnes de ikke å falle innenfor området for UiBs læringsmiljøansvar. Personer tatt opp til studier ved Senter for etter- og videreutdanning, utvekslings- og gjestestudenter, samt avtalestudenter og hospitanter, har samme rettigheter som ordinære studenter.

3.5 Avvik

Avvik er brudd på gjeldende krav i lov, forskrift, konsesjon, interne bestemmelser, mål og planer. Avvik skal registreres og håndteres i linjen, se punkt 8.4.

4 Organisering

Læringsmiljø er et linjelederansvar på lik linje med økonomi-, kvalitet-, personal- og driftsansvar, se figur 1. Ledelsen har ansvar for å etablere, vedlikeholde og utvikle det systematiske arbeidet med læringsmiljøet. Ledere på alle nivå har ansvar for å ivareta hensyn til læringsmiljø i de aktiviteter de leder. Studenter plikter å følge de krav som er satt. Studentene har et tillitsmannsapparat på alle nivå i organisasjonen. Ansvar og oppgaver som er tillagt de enkelte funksjoner vil bli beskrevet i dette kapittelet.

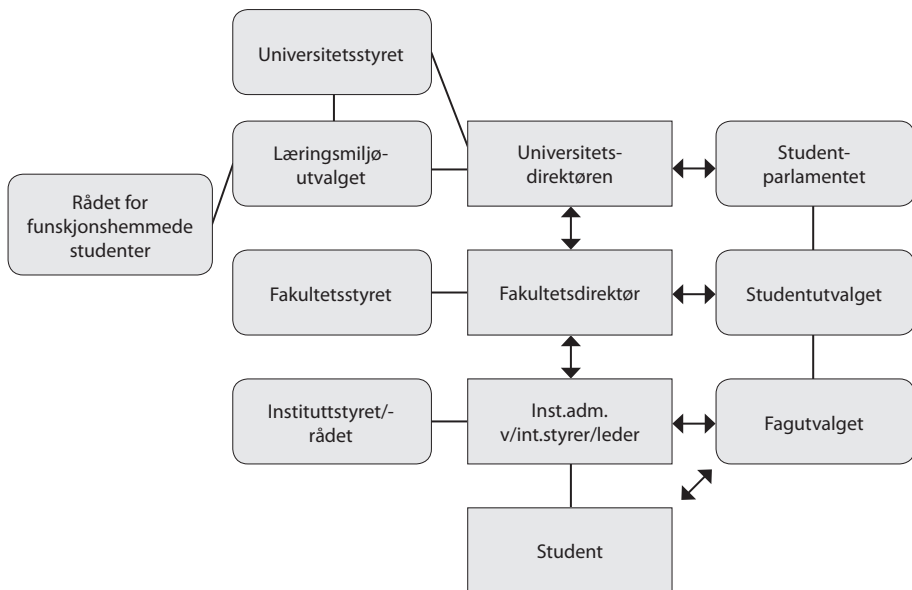
4.1 Ansvar og oppgaver

4.1.1 Universitetsstyret

Universitetsstyret har det overordnede ansvar for studentenes læringsmiljø. Styret skal, i samarbeid med studentsamskipnaden, legge forholdene til rette for et godt studiemiljø og arbeide for å bedre studentvelferden på lærestedet. Styret har ansvar for at læringsmiljøet på institusjonen er fullt forsvarlig ut fra en samlet vurdering av hensynet til studentenes helse, sikkerhet og velferd.

4.1.2 Universitetsdirektøren

Universitetsdirektøren har fått delegert ansvar fra Universitetsstyret til å utforme, drive og føre tilsyn med læringsmiljøarbeidet ved universitetet.

Figur 1 Linjelederansvaret og studentenes tillitsmannsapparat i læringsmiljøsaker.

Universitetsdirektørens representanter i læringsmiljøarbeidet er avelingsdirektørene for Studieadministrativ avdeling, Eiendomsavdelingen og Universitetsbiblioteket.

4.1.3 Fakultetsdirektørene

Fakultetsdirektørene skal i samarbeid med dekanene sørge for at fakultetene følger opp mål og myndighetskrav. Fakultetsdirektørene skal se til at enhetene arbeider systematisk med læringsmiljø og koordinere læringsmiljøarbeidet mellom instituttene der det er aktuelt.

4.1.4 Instituttstyrerne/lederne

Instituttstyreren/lederen er ansvarlig for lokal tilpasning av det systematiske arbeidet med læringsmiljø og gjennomføring av de lokale aktivitetene ved enheten. Dette innbefatter blant annet at nye studenter blir informert om sikkerhetsrutiner (for eksempel ved brann) og om nødvendig får opplæring i spesielt risikoutsatte arbeidsprosedyrer (for eksempel ved laboratoriearbeid). Skriftlig dokumentasjon og rutiner (for eksempel arbeidsprosedyrer og datablad for kjemikalier) skal være lett tilgjengelig. I noen tilfeller vil det være *programstyreleder* som har ansvar spesielt for det faglige læringsmiljøet.

4.1.5 Studentene

Studentene ved Universitetet i Bergen plikter å sette seg inn i og følge de bestemmelser som til en hver tid gjelder for læringsmiljøet.

4.2 Studentenes tillitsmannsapparat

4.2.1 Studentparlamentet

Studentparlamentet er det høyeste studentdemokratiske organet ved universitetet. Det består av 19 listevalgte studentrepresentanter samt én representant fra hvert av universitetets seks fakultet. Studentparlamentet behandler hovedsakelig saker som angår universitetets ledelse og enheter som er overordnet fakultetene. Studentparlamentet velger også studentrepresentanter til en rekke viktige råd, styrer og utvalg på universitetet. Alle studenter ved universitetet har møte- og talerett i Studentparlamentet, og kan fremme saker.

Studentparlamentet velger årlig et arbeidsutvalg bestående av fire fulltidsansatte studenter som fungerer som studentenes hovedtillitsvalgte. I tillegg til å forberede og utøve saker som vedtas i Studentparlamentet, er Arbeidsutvalget også tilgjengelig for studenter som opplever problemer eller har spørsmål knyttet til sine rettigheter ved universitetet.

4.2.2 Studentutvalgene

Studentutvalgene er valgt av studentene ved de enkelte fakultetene, og skal ivareta studentenes interesser på fakultetsnivå. Studentutvalget er blant annet et bindeledd mellom fakultetsledelsen og studentene. Studentene er representert i alle råd, styrer og utvalg ved fakultetet. Studentutvalget har en koordinerende rolle for alle fagutvalg og programutvalg på fakultetet.

4.2.3 Fagutvalgene

Fagutvalgene skal ivareta studentenes interesser på fag-, institutt- og programnivå. Fagutvalget skal jobbe faglig og sosialt for studentene ved instituttet, og samtidig fungere som et bindeledd mellom studentene og de vitenskapelig ansatte. Representanter fra fagutvalget sitter ofte i råd, styrer og utvalg ved instituttet. Fagutvalget skal fungere som høringsorgan for instituttet i saker som berører studentene, og som et kontaktpunkt for studenter som ønsker hjelp med forskjellige problemstillinger.

4.3 Læringsmiljøutvalget

4.3.1 Formål

Læringsmiljøutvalget (LMU) ved Universitetet i Bergen er oppnevnt av Universitetsstyret for å bidra til at bestemmelsene om læringsmiljø i Lov om universiteter og høyskoler, § 4-3, blir ivaretatt.

4.3.2 Funksjon

Læringsmiljøutvalget er et rådgivende organ som har ansvar for å følge opp spørsmål vedrørende universitetets fysiske og psykososiale læringsmiljø, jfr. utvalgets mandat.

4.3.3 Sammensetning

Etter Lov om universiteter og høyskoler § 4-3, skal studentene og institusjonen ha like mange representanter i utvalget. Det er åtte medlemmer i utvalget. Fire studenter blir oppnevnt av Studentparlamentet. Det oppnevnes også minst fire studenter som vararepresentanter. De fire resterende medlemmene som representerer institusjonen hentes fra ledere på høyt nivå (vara i parentes):

- Viserektor for utdanning (viserektor for internasjonale relasjoner)
- Avdelingsdirektør på Studieadministrativ avdeling (underdirektør, Studieadministrativ avdeling)
- Avdelingsdirektør på Eiendomsavdelingen (bygningssjef)
- 1 dekan (dekan)

Lederposisjonen i utvalget veksler mellom studenter og institusjonen hvert andre år. Rådet for studenter med funksjonsnedsettelse, Studentsamskipnaden i Bergen og Universitetsbiblioteket har fast observatørstatus.

4.3.4 Læringsmiljøutvalgets oppgaver

Den viktigste oppgaven til LMU er å sikre seg innsikt i og få oversikt over hvordan studentenes læringsmiljø etter § 4-3 faktisk ivaretas ved institusjonen, for derved å kunne gi en samlet vurdering av situasjonen, og sørge for at eventuelle utfordringer blir grepet fatt i. LMU skal også utarbeide og opprettholde formålstjenlige rapportssystemer for læringsmiljøet.

4.3.5 Rapportering fra institusjonen

Læringsmiljøutvalget skal i henhold til lovens § 4-3 holdes orientert om klager som institusjonen mottar fra studenter vedrørende læringsmiljøet. LMU kan gi uttalelser om slike forhold til styret. LMU skal likeså gjøres kjent med eventuelle pålegg og enkeltvedtak som Arbeidstilsynet treffer med hensyn til institusjonens læringsmiljø. LMU er også kopiinstans ved melding av ulykker, nestenulykker og avvik, se punkt 8.4.

4.4 Velferdstinget

Velferdstinget (VT) er det høyeste studentorganet i Studentsamskipnaden i Bergen (se 7.6). Her sitter til sammen 21 representanter fra Studentparlamentet ved UiB og andre læringsinstitusjoner tilknyttet SiB. VT bestemmer blant annet fordelingen av semesteravgiften mellom ulike velferdstilbud som drives av

studentene. VT velger også studentrepresentanter til mange tillitsverv under SiB. *Velferdsstyret* er VTs utøvende organ og står for gjennomføringen av vedtak og daglig drift, mens *Kulturstyret* er VTs utøvende organ innen kulturpolitikk.

4.5 Samordning av læringsmiljøarbeidet med andre virksomheter

UiB har samordningsavtaler for helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet med Helse Bergen og Uni Research. Studentenes virke på institutter som blir omfattet av avtalene blir i stor grad inkludert på lik linje med de ansatte.

UiB skal ha samordningsavtaler med virksomheter hvor studentene er utplassert for å avklare ansvarsfordelingen for læringsmiljøet. Studentene er forpliktet til å gjøre seg kjent med og følge opp disse avtalene. Ved studentutveksling til universitet i andre land eksisterer det egne ordninger. Studieadministrativ avdeling har mer informasjon om delstudier i utlandet.

5 Fysisk læringsmiljø

Med det fysiske læringsmiljøet menes her alle fysiske, ergonomiske, kjemiske og biologiske belastninger som kan ha innvirkning på studentens evne og mulighet for læring.

5.1 Krav

Kravene til det fysiske læringsmiljøet fremgår av universitets- og høyskolelovens § 4-3, nr 2.

5.2 Virkemidler

Ved planlegging, bygging, innredning og drift av nye undervisningsbygg, undervisningsrom, laboratorier og studiearbeidsplasser (lesesaler, PC-stuer, kontorarbeidsplasser etc.) skal det sørges for at kravene implementeres fullt ut og at den etablerte kvaliteten på det fysiske læringsmiljøet opprettholdes i driftsfasen. Læringsmiljøutvalget skal i større prosjekter bli orientert i planleggingsarbeidet og være representert ved ferdigbefaring.

Der det som en del av studieprogrammet inngår tokt, feltarbeid og reiser med opphold i utlandet skal den kurs- eller fagansvarlige foreta en skriftlig risikovurdering hvor alle forhold som angår studentens sikkerhet og helse blir vurdert, jf *Retningslinjer for kartlegging og vurdering av risiko knyttet til HMS*. Aktuell lovgivning, UiB-interne retningslinjer og enhetens egne instruksjoner skal danne grunnlag for risikovurderingen. Der risikoen for skader og sykdom ikke er akseptabel, skal forebyggende tiltak iverksettes før aktiviteten starter opp. Studentene skal alltid være informert om resultatet av vurderingen.

Nye studenter skal bli informert om sikkerhetsrutiner (for eksempel ved brann) og om nødvendig få opplæring i spesielt risikoutsatte arbeidsprosedyrer (for eksempel ved laboratoriearbeid). Skriftlig dokumentasjon og rutiner (for eksempel arbeidsprosedyrer og datablad for kjemikalier) skal være lett tilgjengelig.

Studenter plikter å følge de retningslinjer og sikkerhetsbestemmelser som gjelder på studiestedet, herunder melde fra til leder ved institutt/avdeling om forhold som kan medføre fare for skade på personer, miljø og materiell.

6 Psykososialt læringsmiljø

Psykososialt læringsmiljø omfatter psykologiske og sosiale faktorer som har konsekvenser for trivsel, helse og yteevne på studiestedet. Dette inkluderer blant annet mellommenneskelig samspill og trygghet mot psykiske skadevirkninger. Sosialt miljø, kultur og velferd bidrar til å fremme det psykososiale læringsmiljøet.

Universitetsstyret skal, i samarbeid med Studentsamskipnaden (SiB), legge forholdene til rette for et godt studiemiljø og arbeide for å bedre studentvelferden på lærestedet. Dette skjer blant annet gjennom ulike tilbud og tjenester.

6.1 Etske retningslinjer og seksuell trakassering

Universitetet i Bergen har utarbeidet etiske retningslinjer som omhandler forholdet mellom student og veileder.

Ved universitetet finnes det kontaktpersoner som skal gi støtte, veiledning og hjelp dersom noen føler seg utsatt for plagsom eller truende seksuell oppmerksomhet fra medstudenter eller ansatte.

6.2 Likestilling

Universitetet i Bergen har en likestillingskomité hvis formål er å fremme reell likestilling ved institusjonen uavhengig av kjønn, etnisitet, nasjonal opprinnelse, hudfarge, språk, religion og livssyn, politisk syn, organisasjonstilknytning, seksuell orientering, funksjonsevne, alder og andre forhold.

Universitetet har en egen hjemmeside om likestilling, hvor du finner Handlingsplan for bedre kjønnsbalanse ved UiB (som både omfatter tiltak for ansatte og studenter) og annen relevant informasjon.

7 Institusjoner, råd og tjenestetilbud ved UiB

7.1 Serviceerklæring

Serviceerklæringen gjelder for alle som har studieplass ved Universitetet i Bergen. De juridiske rettighetene til studentene framgår av lover og forskrifter. Erklæringen gir oversikt over tilbud, tjenester og behandling som universitetet forplikter seg til å gi en student, og hva universitetet forventer seg av studenten med hensyn til studieadferd og innsats. Serviceerklæringen omhandler også tjenester fra Studentsamskipnaden i Bergen (SiB).

Særlige retter og plikter på mastergrad er nærmere omtalt i utdanningsplanen.

7.2 Studieveiledning på fakultetenes informasjonsentre

Alle fakulteter har et informasjonssenter hvor studenter får tilbud om studieveiledning. Om du kommer i en situasjon der du trenger hjelp eller veiledning for å komme videre med studiene dine eller er i tvil om valg av studium, fag og andre forhold som har med studiekarriere og yrkesvalg å gjøre, vil universitetet sine studieveiledere kunne gi deg veiledning og hjelp. På fakultetenes informasjonssenter kan du få informasjon i skranke eller bestille veiledningstime med en studieveileder.

På fakultetenes infosentre vil du kunne få informasjon og veiledning om blant annet dette:

- studie-, program- og fagtilbud
- grader og gradsstruktur
- studier i utlandet
- hjelp til semesterregistrering og vurderingsmelding (brukerstøtte for StudentWeb)
- brukerstøtte for MiSide
- opptak og intern overgang
- godkjenning/innpassing av eksternt utdanning og emnefritak
- justering av utdanningsplan
- permisjon
- studiemestringstilbud
- lover og regler ved UiB

7.3 Informasjonssenteret ved Studieadministrativ avdeling

Informasjonssenteret ved Studieadministrativ avdeling er UiB sin sentrale førstelinjetjeneste for studenter og har ansvar for et integrert felles førstelinjetilbud innenfor oppgavene som Studieadministrativ avdeling har ansvar for. Informasjonssenteret ved Studieadministrativ avdeling har tilbud om veiledning fra skranke og tilbyr blant annet følgende tjenester:

Generelle tjenester:

- Hjelp til bruk av StudentWeb
- Karakterutskrifter
- Endring av eksamensmelding/trekk fra eksamen
- Ut- og innlevering av hjemmeeksamen
- Registrering av høyere utdanning tatt andre steder i Norge
- Registrering av navneendringer
- Studentbekreftelser

Utvexling

- Søknadsveiledning
- Søke om delstudier i utlandet

Tjenester for internasjonale studenter

- Informasjon om oppholdstillatelse og deltidsarbeid for utenlandske studenter med ordinært opptak
- Studentstatuserklæring
- Informasjon til kvotestudenter om Statens Lånekasse for utdanning

Tjenester for studenter med funksjonsnedsettelse

- Se kapittel 7.3.1

7.3.1 Studenter med funksjonsnedsettelse

Tjenester for studenter med funksjonsnedsettelse er en del av oppgavene som ligger under informasjonssenteret ved Studieadministrativ avdeling. Tjenesten yter hjelp til studenter som har en eller annen form for funksjonsnedsettelse og kan hjelpe til med:

- Behovsutredning og rådgivning
- Tilrettelegging av studiene
- Tilrettelegging av det fysiske miljøet
- Tilrettelegging til eksamen
- Veiledning av studenter med lese- og skrivevansker

7.4 Rådet for studenter med funksjonsnedsettelse

Rådet for studenter med funksjonsnedsettelse er et rådgivende organ for universitetets administrasjon og andre myndigheter i spørsmål som angår studenter med funksjonsnedsettelse, og rapporterer til LMU. Rådet skal spesielt ha sin oppmerksomhet på organisatoriske og praktiske hindringer for gjennomføring av studier for studenter med funksjonsnedsettelse.

Rådet skal uttale seg i saker som vedrører situasjonen til studenter med funksjonsnedsettelse på universitetet, og er brukerinstans i byggesaker som vedrører tilrettelegging av arealer og tekniske innretninger spesielt for studenter med funksjonsnedsettelse.

7.5 Den sentrale klagenemnd ved UiB

Etter universitets- og høyskolelovens § 5-1 skal universitetet ha en klagenemnd. Klagenemnda behandler to hovedtyper av saker:

1. Ulike typer klager. Blant de viktigste er saker om:
 - Opptak til mastergrad og andre studier med lokalt opptak
 - Saker om permisjon under studiet
 - Saker om underkjenning av obligatoriske arbeidskrav, nedflytting til yngre kull, tapt studierett og lignende
 - Formelle feil ved eksamen
 - Valg av representanter og ombud ved Universitetet i Bergen
 - Avslag på krav om innsyn etter offentligloven
2. Ulike typer disiplinærsaker mot studenter. Den største gruppen her er saker om annullering og/eller utestenging pga. fusk.

Klagenemnda behandler ikke klager på eksamenskarakterer. Vil du klage på karakteren, må du henvende deg til fakultetet.

7.6 Studentsamskipnaden i Bergen

SiBs hovedoppgave er å tilby rimelige og gode velferdstilbud til studentene i Bergen. Studentsamskipnaden skal også bidra til at studentene får et godt liv utenfor lesesalen. SiB driver barnehager, studentboliger, studentkafeer og treningssentre.

SiB har også en rekke helse- og veiledningstjenester som inkluderer Karrieresenteret, studentrådgivningen, Studentenes psykiske helsetjeneste, tannhelsetjenesten og en helsestasjon. SiB refunderer også utgifter til legebesøk som overstiger 350 kr, og du kan søke om økonomisk støtte fra Helsefondet ved omfattende sykdom og behandling. Tilbudene til SiB finansieres ved inntekter fra driften og semesteravgiften. SiB er brukerstyrt ved at studentene har flertall i styret.

7.6.1 Studentenes rådgivningscenter

Studentrådgivningen gir råd, veiledning og praktisk hjelp i alle typer personlige, sosiale og økonomiske forhold. Avdelingen tilbyr både individuelle samtaler og ulike grupper og kurs. Eksempler på tema for gruppe- og kurstillbudet er studiemestring, stressmestring, eksamensangst og det å ta ordet i forsamlinger.

7.6.2 Studentenes psykiske helsetjeneste (SPH)

SPH er et lavterskeltilbud der studenter som trenger noen å snakke med kommer til uten henvisning fra lege. Avdelingen tilbyr korttids samtalerterapi og tilbudet er gratis.

7.6.3 SiBs andre oppgaver

SiB tilbyr ellers boliger og barnehage. I tillegg driver SiB flere idrettshaller og treningsssentre for studenter. Treningsstilbudet er et forebyggende tiltak. Treningsavgiften er derfor lav.

7.7 Studentprestene

To prester er ansatt av Den norske kirke for å arbeide blant studenter ved Universitetet og høyskolene i Bergen. Prestene har et nært samarbeid med SiB. I tillegg til å utøve ordinær prestedtjeneste innenfor Studentmenigheten har prestene også satt av tid til samtaler med studenter som er i en vanskelig livssituasjon, har spørsmål om tro eller tvil eller av andre årsaker har behov for en samtalepartner.

7.8 Jussformidlingen

Jussformidlingen drives av viderekomne studenter ved Det juridiske fakultet, UiB. Organisasjonen yter fri retts hjelp til alle studenter med juridiske problemer av forskjellig art (med unntak av strafferett, odelsrett, skatteplanlegging, inkassooppdrag og gjeldsinndrivelse).

8 Retningslinjer og rutiner ved UiB

En grunnleggende forutsetning for å møte UiBs utfordringer på en konstruktiv måte er å sørge for gode rutiner for oppfølging av læringsmiljøet. Systematisk arbeid er en nøkkel for å oppnå et godt læringsmiljø. Forbedring av læringsmiljøet er et lederansvar, men den enkelte student oppfordres til å delta i dette arbeidet. Arbeidet kan deles i:

- Forebyggende arbeid
- Løsning av enkeltproblem
- Integrert læringsmiljøarbeid

Det systematiske HMS-arbeidet ved UiB er beskrevet i HMS-håndboken. HMS-håndboken og regelsamlingen inneholder en rekke retningslinjer og rutiner som også angår studentene, se punkt 8.6. Læringsmiljøhåndboken tar for seg læringsmiljøet, men henviser til HMS-håndboken for aktuelle retningslinjer.

8.1 Kartlegging av læringsmiljø

8.1.1 Formål

Sikre at det gjennomføres kartlegging av studentenes læringsmiljø.

8.1.2 Studentbarometeret

Studieadministrativ avdeling ved UiB gjennomfører hvert andre år en undersøkelse som har som mål å identifisere områder i studiehverdagen som er viktige for studentene og som har rom for forbedringer fra UiBs side. Spørsmålene

vedrører alle sider av studiekvalitet, herunder fysisk og psykososialt læringsmiljø. Avdelingsdirektøren orienterer Læringsmiljøutvalget om resultatene. Rapport fra slike undersøkelser skal behandles i LMU og Utdanningsutvalget og legges fram for Universitetsstyret.

8.1.3 Læringsmiljøundersøkelser

Læringsmiljøutvalget utførte læringsmiljøundersøkelser i 2004 og 2010. Undersøkelsene ble distribuert elektronisk til alle studenter ved UiB. LMU behandlet rapportene fra undersøkelsene og følger opp utfordringer eller mangler som eventuelt ble avdekket av undersøkelsene. Fremtidige læringsmiljøundersøkelser vil iverksettes av LMU etter behov.

8.1.4 Fysisk læringsmiljø

Læringsmiljøutvalget foretar rutinemessige besøk til fakultetene som blant annet innbefatter en gjennomgang av det fysiske læringsmiljø. Fakultetene rapporterer også årlig om læringsmiljøet i forbindelse med Utdanningsmeldingen.

8.1.5 Andre evalueringer

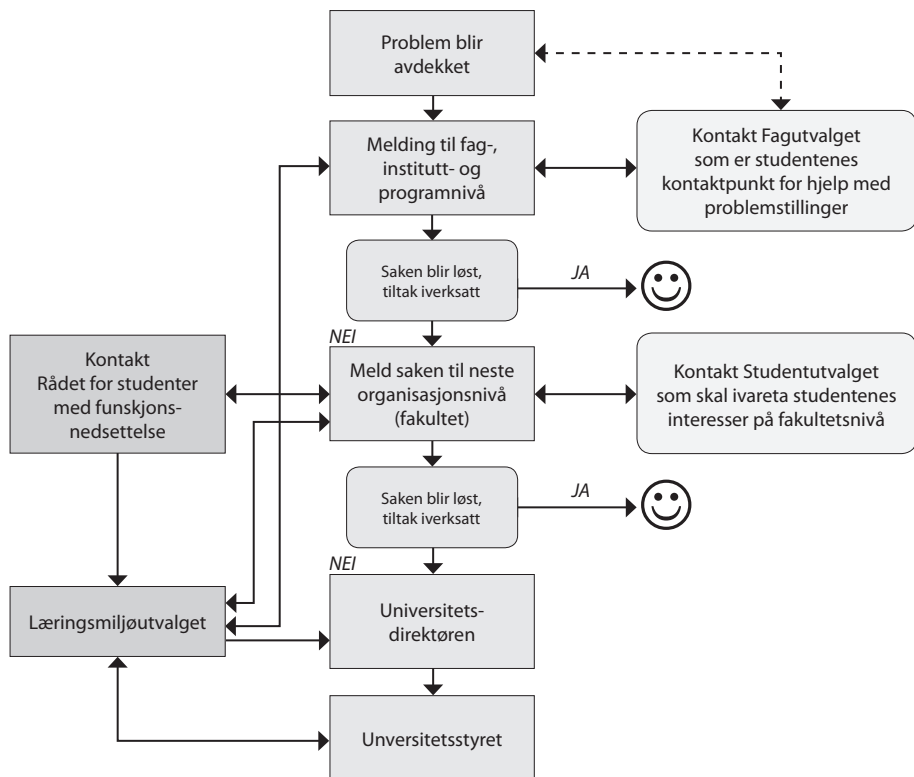
Studieadministrativ avdeling gjennomfører også årlige evalueringer av rekrutteringstiltakene samt mottaket av nye studenter. Som en del av arbeidet med den årlige Utdanningsmeldingen rapporterer fakultetene også om forhold knyttet til læringsmiljøet.

8.2 Hovedmottak av nye studenter

Hovedmottaket av nye studenter skjer ved semesterstart hver høst. Studieadministrativ avdeling har det overordnede ansvar. Velkomstsermonien, universitetets fadderuke, informasjonsmøter og diverse arrangementer utgjør essensen i studentmottaket. Fadderuken koordineres av Studieadministrativ avdeling, men tilrettelegges fakultetsvis av studentene.

8.3 Løsning av enkeltsaker

Mangler og problemer kan forekomme på alle nivå i universitetssystemet. Som hovedregel skal et problem alltid forsøkes løst på laveste nivå. Eksempler på enkeltsaker kan være sikkerhetsmangler, trakassering, manglende tilrettelegging osv. Avvik er en type enkeltsak som skal håndteres etter denne rutinen.

Figur 2 Fremgangsmåte for løsning av enkeltsaker

8.4 Retningslinjer for melding om avvik, ulykker og nestenulykker

HMS-håndboken for ansatte har retningslinjer for hvordan melding av avvik, ulykker og nestenulykker skal meldes i henhold til myndighetskrav. Retningslinjene gjelder for alle avvik, ulykker eller nestenulykker som skjer ved UiB. Studenter og andre personer (publikum o.l.) som ikke er ansatt ved UiB, omfattes også.

Skader, uhell, nestenulykker eller avvik som berører studenter skal rapporteres og behandles løpende og skriftlig etter retningslinjer for melding av avvik, ulykker og nestenulykker, i HMS- håndbok for ansatte. Læringsmiljøutvalget skal alltid være kopiinstans i slike tilfeller.

8.5 Beredskapsplaner for UiB-studenter

8.5.1 Beredskapsplan for UiB-studenter i utlandet

Formålet med beredskapsplanen er å gjøre utenlandsopphold tryggere for studenter og redusere risikoen for at alvorlige og uheldige episoder skal inntreffe, samt å gi best mulig assistanse til UiB-studenter i utlandet med behov for hjelp.

8.5.2 Andre beredskapsplaner

UiB har utarbeidet en rekke beredskapsplaner for å trygge studentenes hverdag og ha rutiner på plass dersom en ulykke eller annen alvorlig hendelse skulle skje. Blant annet kan følgende planer nevnes:

- Brann ved eksamen i eksterne lokaler
- Informasjon til studenter ved eventuelle kriser
- Feil/driftsstans på IT-systemer

8.5.3 Andre aktuelle retningslinjer og rutiner ved UiB

- Arbeid med åpne radioaktive kilder
- Brannvern
- Etablering og oppdatering av stoffkartotek for farlige stoffer og biologiske faktorer
- Generell sikkerhetsinstruks for feltarbeid m.m.
- Retningslinjer for farlig avfall og problemavfall, inkl. radioaktivt- og eksplosivt avfall
- Internt tilsyn (revisjon)
- Konflikthåndtering
- Utforming av arbeidsplasser med dataskjerm ved UiB
- Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter

9 Erstatning og forsikring

9.1 Erstatningsordninger for studenter

Studenter er yrkesskadedekket for yrkesskader som de blir påført på undervisningsstedet i undervisningstiden, jf. folketrygdeloven § 13-10, tredje ledd. Folketrygdeloven gir ikke fullgod erstatning ved yrkesskade. For tilsatte ved universitetet vil lov om yrkesskadeforsikring dekke utgifter ut over det som dekkes etter folketrygdeloven. Yrkesskadeforsikringsloven gjelder ikke for studenter. Universitetet vil være ansvarlig for skader på vanlig erstatningsrettslig grunnlag. Dette innebærer at universitetet vil kunne være erstatningsansvarlig for skader oppstått på grunn av uaktsomhet fra noen av universitetets tilsatte og skader oppstått på grunn av feil ved tekniske innretninger og lignende.

Referanse: Lov om folketrygd

9.2 Forsikringsordninger for studenter

Studenter er ikke dekket av Lov om yrkesskadeforsikring. Skulle uhellet være ute er studenten ikke automatisk dekket av forsikringer gjennom UiB og kan derfor bli økonomisk skadelidende i lengre tid. Dersom studenten ønsker samme forsikringsdekning som tilsatte ved universitetet, anbefales det å tegne reiseforsikring, personskadeforsikring og uføreforsikring. Utenlandske studenter er ikke automatisk omfattet av folketrygdens ytelser. Disse må henvende seg til det lokale trygdekontoret for mer informasjon.

Referanse: Lov om yrkesskadeforsikring

10 Regelverk

I dette kapitlet gis en oversikt over regelverk som er av betydning for studentenes læringsmiljø.

10.1 Lov om universiteter og høyskoler

§ 4-3 omhandler læringsmiljøet. Den lyder som følger:

- (1) Styret har det overordnede ansvar for studentenes læringsmiljø. Styret skal, i samarbeid med studentsamskipnadene, legge forholdene til rette for et godt studiemiljø og arbeide for å bedre studentvelferden på lærestedet.
- (2) Styret har ansvar for at læringsmiljøet på institusjonen, herunder det fysiske og psykiske arbeidsmiljø, er fullt forsvarlig ut fra en samlet vurdering av hensynet til studentenes helse, sikkerhet og velferd. I utformingen av det fysiske arbeidsmiljøet skal det, så langt det er mulig og rimelig, sørges for:
 - a) at lokaler, adkomstveier, trapper mv. er dimensjonert og innredet for den virksomhet som drives.
 - b) at lokalene har gode lys- og lydforhold og forsvarlig inneklima og luftkvalitet.
 - c) at lokalene blir vedlikeholdt og er rene og ryddige.
 - d) at lokalene er innredet slik at uheldige fysiske belastninger for studentene unngås.
 - e) at virksomheten er planlagt slik at skader og ulykker forebygges.
 - f) at tekniske innretninger og utstyr er forsynt med verneinnretninger og blir vedlikeholdt slik at studentene er vernet mot skader på liv og helse.
 - g) at lokaler, adkomstveier, sanitæranlegg og tekniske innretninger er utformet på en slik måte at funksjonshemmede kan studere ved institusjonen.
 - h) at læringsmiljøet er innrettet for studenter av begge kjønn.
 - i) at læringsmiljøet er utformet etter prinsippet om universell utforming.

Departementet kan i forskrift gi utfyllende bestemmelser om krav til læringsmiljøet.

- (3) Ved institusjonen skal det være et læringsmiljøutvalg som skal bidra til at bestemmelsene i første og annet ledd blir gjennomført. Utvalget skal delta i planleggingen av tiltak vedrørende læringsmiljø, og nøye følge utviklingen i spørsmål som angår studentenes sikkerhet og velferd. Styret kan tillegge utvalget også andre oppgaver. Læringsmiljøutvalget skal holdes orientert om klager som institusjonen mottar fra studenter vedrørende læringsmiljøet. Læringsmiljøutvalget kan gi uttalelser om disse forholdene. Læringsmiljøutvalget skal gjøres kjent med pålegg og andre enkeltvedtak som Arbeidstilsynet treffer. Læringsmiljøutvalget rapporterer direkte til styret, og skal hvert år avgi rapport om institusjonens arbeid med læringsmiljø. Studentene og institusjonen skal ha like mange representanter hver i utvalget. Utvalget velger hvert år leder vekselvis blant institusjonens og studentenes representanter.
- (4) Institusjonens arbeid med læringsmiljøet skal dokumenteres og inngå som en del av institusjonens interne system for kvalitetssikring etter § 1-6.
- (5) Institusjonen skal, så langt det er mulig og rimelig, legge studiesituasjonen til rette for studenter med særskilte behov. Tilretteleggingen må ikke føre til en reduksjon av de faglige krav som stilles ved det enkelte studium.
- (6) Arbeidstilsynet fører tilsyn med at kravene i annet ledd overholdes. Arbeidsmiljøloven kapittel 18 om tilsyn og tvangsmidler mv. gjelder tilsvarende så langt det passer. Departementet kan gi forskrift med utfyllende bestemmelser om tilsyn og tvangsmidler for å fremme overholdelse av denne paragraf.

10.2 Arbeidsmiljøloven

§ 1-6. Personer som ikke er arbeidstakere

(1) Følgende personer anses som arbeidstakere i **forhold til lovens regler om helse, miljø og sikkerhet** (vår utheving) når de utfører arbeid i virksomhet som går inn under loven:

- a) elever ved institusjoner som har undervisning eller forskning som formål,
- f) personer som i opplæringsøyemed eller i forbindelse med arbeidsrettede tiltak utplasseres i virksomheter uten å være arbeidstakere,
- g) personer som uten å være arbeidstakere deltar i arbeidsmarkedstiltak.

Departementet kan i forskrift fastsette unntak fra bestemmelsen i første punktum.

10.3 Andre aktuelle lover

- Lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgave (brann- og eksplosjonsvernsloven)
- Lov om tilsyn med elektriske anlegg og elektrisk utstyr (el-sikkerhetsloven)
- Lov om framstilling og bruk av genmodifiserte organismer m.m. (genteknologiloven)
- Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven)
- Lov om forurensninger og om avfall (forurensningsloven)
- Lov om likestilling mellom kjønnene (likestillingsloven)
- Lov om offentlighet i forvaltningen (offentlighetsloven)
- Lov om personopplysninger
- Lov om kontroll med produkter og forbrukertjenester (produktkontrollloven)
- Lov om smittevern
- Lov om strålevern og bruk av stråling

11 Vedlikehold og utvikling av læringsmiljøhåndboken

11.1 Formål

Sikre at håndboken vedlikeholdes og oppdateres fortløpende på nett i tråd med endringer innen læringsmiljøet. Håndbokens dynamiske karakter gjør at den må følge utviklingen på området, med særlig hensyn til nye rutiner og bestemmelser.

11.2 Ansvar

Ansvaret ligger hos universitetsdirektøren. Studieadministrativ avdeling og Læringsmiljøutvalget skal på vegne av universitetsdirektøren vedlikeholde og utvikle læringsmiljøhåndboken for studenter.

For mer informasjon: uib.no/laeringsmiljo

